

בס"ד העלון מוקדש לעילוי נשמת סבתי צביה מזרחי בת רבקה, נפטרה ט' כסלו ת.נ.צ.ב.ה

פרשת השבוע: וישלח

כניסת השבת: 16:08

ערב שבת יב' כסלו תשע"ד (15.11.13)

יציאת השבת: 17:17 ר"ת 17:54

הפטרה: "חזון עובדיה" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו... וירא פי לא יכל לו ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב... ויברך אתו שם"

על הכתוב בפרשתנו, "ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו... וירא פי לא יכל לו ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב", אמרו חז"ל, שהמלאך שנאבק עם יעקב היה שרו של עשו, ושרו של עשו הוא "סמאל", הוא יצר הרע, הוא השטן, המסית את האדם לדבר עבירה, וכמו שכתוב במדרש תנחומא: "ויהא אש עמו" – זה סמאל, שרו של עשו". וכן גם בזהר הקדוש כתוב: "והוא מלאך – שרו של עשו היה, ואיהו (=והוא) סמאל". אם כן, צריכים אנו להבין מהו "ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב"? במה פגם ה-ס"מ ביעקב, וכתוצאה מכך "ותקע כף ירך יעקב"?

כדי להבין ענין זה, ואת המאבק הקשה שהיה בין יעקב אבינו לבין שרו של עשו, הבה נקדים להביא מה ששנינו בגמרא (מנחות מג): "תניא... רבי מאיר אומר: חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר: 'ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך'". רש"י זצ"ל מפרש: "מה ה' אלהיך שאל מעמך, קרי ביה מאה". ובארו "התוספות" את דברי רש"י, ואמרו: "אל תקרא 'מה ה' אלהיך שאל מעמך', אלא 'מאה ה' אלהיך שאל (=מבקש) מעמך' – כלומר, שחייב (האדם לברך) מאה ברכות (בכל יום)". והנה, מבואר במדרש, שבזמנו של דוד המלך מתו בכל יום מאה אנשים מישראל, ולכן תקן דוד המלך לברך מאה ברכות בכל יום.

וזאת, כפי שמבואר במדרש תנחומא ("קרח" יב): "נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הקם על משיח אלהי יעקב (שמואל כג, א)... 'על' בגמטריה מאה, כנגד מאה ברכות. שבכל יום היו מתים מישראל מאה אנשים, (על-פן) בא דוד ותקן למאה ברכות, (כמו שכתוב): 'ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך', קרי ביה מאה, אלו מאה ברכות. כיון שתקנם (דוד, את מאה הברכות) נעצרה המגיפה".

על-פי האמור מבאר ה"חתם סופר", שהפגם שהטיל ה-ס"מ ביעקב הוא, שימותו מאה אנשים בכל יום ויום. וזהו שכתוב: "וירא (הס"מ) פי לא יכל לו, ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב". דהיינו, ה-ס"מ רמז ליעקב שיגיע הזמן שבכל יום הוא יהרוג מאה אנשים מיוצאי ירכו, כמנין "כף" (=100).

אולם, מוסיף ה"חתם סופר", שכאשר גבר יעקב על שרו של עשו/הס"מ, סרב יעקב לשחרר את ה-ס"מ, עד שהספים ה-ס"מ לגלות ליעקב שעל-ידי מאה ברכות בכל יום ניתן לעצור את המגיפה – את אותן מאה המיתות בעם ישראל. וזהו שכתוב: "ויברך (ה-ס"מ) אתו שם".

בענין זה מגלה לנו ה"מגלה עמוקות" (ויקרא), שבהקמת המשכן, שגובהו היה ק' (=100) אמה, נתקנה גם קומתו של אדם הראשון, שאף קומתו היתה ק' (=100) אמה. וזהו שכתוב: "באחד לחודש הוקם המשכן". "הוקם" אותיות "קומה", לרמז שבהקמת המשכן נתקנה קומת אדם הראשון.

ומוסיף ואומר ה"מגלה עמוקות", שמאה האדנים שהיו במשכן (כמו שכתוב: "ואת אדני הפרכת מאת אדנים") הם כנגד מאה הברכות שצריך איש ישראל לברך בכל יום. ומשה רבנו היה זה שתקן תחילה מאה הברכות. אלא, שלאחר מכן נשפחה התקנה הזאת מישראל, עד שתקנה דוד המלך, משום המגיפה, שבכל יום היו מתים מישראל מאה אנשים.

וזהו שכתוב במזמור צ' בתהילים "תפלה למשה איש האלהים" – ראשי תיבות "מאה", שאותה תפילה אמר משה בשעת הקמת המשכן, ומה שכתוב (תהלים פד): "מה ידידות משכנותיך ה'" – אל תקרא מה, אלא מאה "ידידות משכנותיך ה'". וכן באיוב (לח): "על מה אדניה הטבעו" – אל תקרא מה אלא "על מאה אדניה הטבעו".

והוסיף "הרקנטיי" על הכתוב "ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה'", שיש בשמים מאה שערים, ומכל שער ושער נובע מעין ברכה ושפע לעולם הזה. ומשם ינק יצחק אבינו, עליו השלום, מאה

מיני ברכות, וזהו "וימצא בשנה ההוא מאה שערים..."

וזהו סוד **מאה הברכות**, שצריך לברך בכל יום מאה ברכות. שכן על כל ברכה וברכה יש מעין ושער בשמים, שמשם נשפעת ברכה ושפע רב לישראל. על-כן, כל מי שמחסיר ממאה הברכות בכל יום, מקלקל חלילה את הצינורות ומקצץ בנטיעות.

עוד מובא בספר הקדוש "דגל מחנה אפרים" (וישלח) "כי כל הברכות של הקב"ה הן לא פחות ממאה כידוע (מנחות מג' ב.). על-כן חייב האדם לברך: **מאה ברכות** בכל יום, כי הם שרש כל הברכות העליונות.

וראוי להוסיף מה שכתוב בתורה (במדבר ו', יד): "כף אחת **עשרה זהב מלאה קטרת**". ואמרו חכמים "כף" בגמטריה מאה, והפונה על מאה ברכות. לכן "כף אחת (שוה) **עשרה זהב**". דהינו, אחת מ"כף" (=ממאה הברכות) שוה "**עשרה זהב**". ומזה נשפיל להבין, שמאה הברכות שוות **אלף זהבים**.

ועל-כך אומר רבי אשר ברבי שאול מלוניל: בא וראה כמה חבב אותנו הקב"ה, שצונו לברך מאה ברכות בכל יום. שכן על זה אנו משתכרים בכל יום **אלף זהבים**, שהרי כל ברכה שוה "**עשרה זהב**", ומאה ברכות הם אלף זהבים. וזה שרמזו שלמה המלך בשיר השירים (ח, יב): "האלף לך שלמה" – שמאה ברכות שוות **אלף זהבים**.

הרה"ק שמעלקא מניקלשבורג זצ"ל, המשיך לבאר את המשך הכתוב "ומאתים לנטרים את פריו". שכן, אלו המאתים הזהובים החסרים הם על שבת. שהרי בשבת, בתפילת העמידה מתפללים שבע ברכות, ולא 19 ברכות, כמו בשאר ימות החול, וחסרים בכל שבת עשרים ברכות. על-כן אמר שלמה המלך "ומאתים לנטרים את פריו". דהינו, את אותם עשרים ברכות, ששוות מאתים זהבים, ימלא האדם על-ידי ה"נטרים את פריו" – בברכות על הפירות.

אולם, יש תקנה אחרת למלא את עשרים הברכות החסרות, וזהו המשך הכתוב: "היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני". דהינו "גנים" – אלו כידוע בתי כנסיות, בפני שכתוב במדרש רבה (שיר השירים רבה ח, יח).

על-כן, היושבים בבתי כנסיות בשבת, ומקשיבים לקול המברכים את ברכות התורה וההפטרה יכולים להשלים **למאה ברכות**. שהרי, יש שבעה עולים לספר תורה בשבת קדש בבקר, ובמנחה עוד שלשה עולים, בסך הכל עשרה עולים, וכל עולה מברך שתי ברכות (ברכות התורה לפני ולאחריה) – הרי עשרים ברכות.

והנה קבלנו מחז"ל, ש"גדול העונה אמן יותר מן המברך". על-כן, אותם אלו "חברים (ש)מקשיבים לקולך השמיעני" – שמקשיבים ומכונים לצאת בברכות ששומעים, בשעה שעולים ישראל לקרוא בתורה, והם עונים אמן, גם בכך הם ממלאים את עשרים הברכות החסרות.

אולם, מצינו חידוש גדול ב"דעת זקנים" לבעלי התוספות ("עקב"), כי חכמינו ז"ל תקנו לומר ברכת "**מודים**", כנגד **מאה ברכות**, ומי שאומרה בכונה הרי זה נחשב כאילו ברח את כל המאה ברכות בכונה!

וכפי לשון קודשם: "עוד יש להוכיח **מאה ברכות**, מדכתיב (תהלים קכח, ד): 'הנה כי כן יברך גבר ירא ה''. במנין 'כי כן' (=100) – יברך גבר, כי יברך חסר ו'...ולכך תקנו לומר '**מודים**', שהרי פירושו משתחוים, כדכתיב לגבי (נעמן) (שמואל א' טו, ל): 'והשתחית לה' אלהיך'. ותרגם יונתן: 'ואודיתי קדם (=לפני) ה' אלהיך', ומכל מקום אנו

אומרים **מודים**... לפי שעולה בגמטריא **מודים** מאה – לומר, שכל האומר '**מודים**' כהוגן – כאילו קיים **מאה ברכות**" (כדאי מאוד להתכונן על זה ב'**מודים**'). (על-פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) "ויאמר (עשו) נסעה ונלכה ואלכה לנגדך...ויאמר אליו (יעקב) יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי"

רבי שלמה יוסף כהנמן, הרב מפונביז', ספר פעם לחסידיו על אחת מחויותיו בארצות הברית, בנסיעתו הראשונה למען השיבה: "נסעתי ברפכת התחתית בניו יורק. לפתע הוקפתי בחבורת פרחחים, שהבעת פניהם העידה בבירור, שלא ירתעו מלשדוד יהודי בודד...טבעת הצעירים התהדקה סביבי ועיניהם ננעצו בי, ולא נראה לי כל מקור לעזרה לפתע צץ במוחי רעיון: הוצאתי מכיסי פיסת נייר ועליה כתובת קרובה, ושאלתי אותם, אם הם יודעים היכן עלי לרדת. "פמובן" - צהלו הפרחחים - "עליך לרדת כאן, איתנו" (הרבה יותר בטוח לשדוד עובר אורח ברחוב החשוף מאשר ברפכת הציבורית...כך כנראה חשבו).

הרפכת עצרה, ופלנו קמנו ממקומותינו. אולם אני נתתי להם את הכבוד לרדת לפני, התמהמהתי רגע קט, עד שנסגרו הדלתות האוטומטיות, ואני נשארתי בפנים, פטור מעונשם של אלו. "הרי זה רעיון גאוני" - הפטירו השומעים. "אין זו המצאה שלי", אמר להם בחיוך הרב שלמה יוסף כהנמן. "למדתי זאת מיעקב אבינו. הנה, כאשר עשו הציע לו "נסעה ונלכה", השיבו יעקב "יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי..."

ענו לו חסידיו: "נכון! אבל לדלות את הרעיון הזה מן הפסוק ברגע של מצוקה, הרי זה גאונות גדולה עוד יותר. (מורשת אבות) **שבת שלום לכל בית ישראל!** **נא לשמור על קדושת הגיליון!**

בס"ד העלון מוקדש לעילוי נשמת סבתי צביה מזרחי בת רבקה, נפטרה ט' כסלו ת.נ.צ.ב.ה

פרשת השבוע: וישלח

כניסת השבת: 16:08

ערב שבת יב' כסלו תשע"ד (15.11.13)

יציאת השבת: 17:17 ר"ת 17:54

הפטרה: "חזון עובדיה" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו... וירא פי לא יכל לו ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב... ויברך אתו שם"

על הכתוב בפרשתנו, "ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו... וירא פי לא יכל לו ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב", אמרו חז"ל, שהמלאך שנאבק עם יעקב היה שרו של עשו, ושרו של עשו הוא "סמאל", הוא יצר הרע, הוא השטן, המסית את האדם לדבר עבירה, וכמו שכתוב במדרש תנחומא: "ויהא אבא עמו" – זה סמאל, שרו של עשו". וכן גם בזהר הקדוש כתוב: "והוא מלאך – שרו של עשו היה, ואיהו (=והוא) סמאל".

ומבואר בגמרא שיעקב ושרו של עשו, העלו ברגליהם אבק עד כסא הכבוד, וכפי שכתוב (חולין צא): "ויהא אבא איש עמו מלמד שהעלו (יעקב והמלאך, בהיאבקם אחד בשני) אבק ברגליהם עד כסא הכבוד" אם כן, צריכים אנו להבין, מה ראה שרו של עשו לפגוע דוק בכף ירכו של יעקב? ומה הוא הענין של האבק שהעלו יעקב והס"מ עד כסא הכבוד?

תחילה, נקדים לבאר מה שמביא ה"מגלה עמוקות" במשנתו הטהורה, שעיקר המאבק בין שרו של עשו לבין יעקב היה על "אבק" המצות הקלות, שאין אנו יוצאי ירך יעקב נזהרים בהם כראוי.

וכפי שפרש רש"י על הכתוב, "והיה יעקב תשמעון את המשפטים האלה...": אם את המצות הקלות, שהאדם דש בעקביו (=דורך עליהן ומזלזל בהן) – "תשמעון" – תקימו אותן כהלכתן – אזי ישמר ה' את הבטחתו להיטיב לישראל.

ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום: "עון עקבי יסבני" (תהילים מט, ו) – ירא אני מפני העבירות הקטנות ש"דש בהן (האדם) בעקביו, (מפני שהן דומות לחוט דק. אך, כשהן מצטברות אחת לשניה, הן הופכות לחבל עבה, הלופת את האדם)". ומקור הדבר במדרש תנחומא (עקב א): "והיה יעקב, זה שאמר הכתוב: 'למה אירא בימי רע, עון עקבי יסבני' (תהילים מט). יתברך שמו של הקב"ה, שנתן תורה לישראל, שיש בה תרי"ג מצות, ויש בהן קלות וקמורות. ומפני שיש בהן מצות קלות, שאין בני אדם משגיחין בהן, אלא שמשליכין אותן תחת עקביהן – כלומר, שהן קלות – לפיכך היה דוד מתירא מיום הדין".

ועל-כך קטרג הס"מ, שרו של עשו. שכן, עתיד יעקב להעמיד עם, אשר לא יזהרו באבק העבירות. על-פי האמור יאיר לנו להבין מה שאמר הקב"ה **לנחש הקדמוני**, שהחטיא את האדם בעץ הדעת: "הוא (=האדם) ישופך ראש, ואתה (=הנחש) תשופנו עקב". כלומר, האדם יהרוג/יכניע אותך, הנחש, על-ידי דריכתו על ראשך. ואתה, הנחש, תהרוג את האדם על-ידי נשיכה בעקביו. והרמז פאן הוא, שהאדם יצליח להרוג/להכניע את היצר הרע, הוא הנחש הקדמוני, על-ידי "ראש", על-ידי קיום מצות שהן בבחינת "ראש" (=מצות ראשיות, חשובות וקמורות). אך לעומת זאת, אתה, הנחש הקדמוני, "תשופנו עקב", תצליח להפיל את האדם ברשתך על-ידי "עקב", כאשר האדם יזלזל במצות הקלות שהוא דש בעקביו.

על-פי האמור, מבאר ה"מגלה עמוקות" את הכתוב בלידת יעקב "ואחרי כן יצא אחיו וידו (של יעקב) אחזת בעקב עשו". והכונה פאן היא שיעקב אבינו השכיל להבין שכוחו של עשו להפיל את זרע ישראל ברשתו, דוקא על-ידי שהוא מכשילם במצות הקלות שהאדם דש בעקביו. ולכן, מיד בצאת עשו לאויר העולם, "אחז יעקב בעקב עשו", כדי להודיע לכל להיזהר לבל להיכשל במצות הללו שהאדם דש בעקביו.

והנה, כאשר ראה הנחש/הס"מ "כי לא יכול לו", שאין הוא מצליח לקטרג על יעקב אבינו, משום שיעקב אבינו היה זהיר בכל מצות ה', קלה כבחמורה. על-כן "ויגע בכף ירכו" – אלו ישראל, יוצאי ירך יעקב אבינו. כדי להפילם במצות הקלות "שהאדם דש בעקביו". ועל-כך אומרת התורה: "ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו... והוא צלע על ירכו". שאכן בענין זה (=במצות שהאדם דש ברגליו) יש בפוחו של הנחש להפיל את יוצאי ירך יעקב, את ישראל.

על-פי האמור יאיר לנו להבין את מאמר חז"ל שהבאנו: "ויאבק איש עמו מלמד שהעלו (יעקב והמלאך) אבק ברגליהם עד כסא הכבוד". שכן, צריך לדעת, שאמת הוא, שעיקר כוחו של היצר הוא להפיל את האדם ברשתו על-ידי שהוא מפתהו לזלזל במצות הקלות שהאדם דש בעקביו. ואולם, לאמיתו של דבר, מבקש היצר/הנחש להביא את האדם לעבור גם על כל העבירות החמורות שבתורה.

ואולם, היצר הרע, ביודעו שהאדם לא ישמע בקולו מיד לעבור על העבירות החמורות, לכן הוא מתחכם קודם לפתות את האדם בתחילה לזלזל במצות הקלות. ומאחר ועבירה גוררת עבירה, אט אט מביאו היצר/הנחש לעבור תלילה גם על כל העבירות החמורות.

וכפי ששינונו בגמרא (שבת קד): "...המקצוע בגדיו בחמתו(=בגלל כעסו הרב), והמשבר כליו בחמתו, והמפזר מעותיו(=כספו) בחמתו - יהא בעיניך כעובד עבודה זרה - (מכיון) שכך (היא) אומנתו של יצר הרע: היום אומר לו 'עשה כך', ולמחר אומר לו 'עשה כך', עד שאומר לו 'עבוד עבודה זרה', והולך ועובד".

נפלא לצרף מה שכתב החיד"א ב"חומת אנך" (בראשית), בשם המקובל המהרח"ו: "הוא(=האדם) ישופך ראש', פרש הרב המהרח"ו בכתב יד, כי בתחילת פיתוי היצר... (הוא) על דבר קל, (ועל-כן) יתגבר עליו (האדם), ולא יתן לו (ליצר) שום אחיזה כלל. ובזה לא יוכל עמו היצר, שהוא הנחש, כלל. וזהו שאמר 'הוא(=האדם) ישופך ראש' - שיתגבר עליך הלא מראש(=מצות שהן בבחינת "ראש"), ואתה 'ואתה(=הנחש) תשופנו עקב' בעבירות שהאדם דש בעקביו".

ויש לומר, שזה מה שרמזו הקב"ה לנחש הקדמוני (בראשית ג, יד): "ועפר תאכל כל ימי חייך". דהינו, כל חיותו של הנחש היא מאתו "עפר", שנוצר מהמצות הקלות שהאדם דש בעקביו. כפי שאמר הנביא (ישעיה סה, כה): "ונחש עפר לחמו" - שלחמו וחיותו הם מ"העפר" הנוצר מהמצות שהאדם דש בעקביו.

והנה, מהדשדוש של העפר הזה נוצר אבק שפורח כלפי מעלה, ומגיע עד כסא הכבוד. וזהו שכתוב: "שהעלו אבק ברגליהם עד כסא הכבוד". שכן, שרו של עשו העלה אבק - מאותו אבק שנוצר מהמצות הקלות שהאדם דש בעקביו - עד כסא הכבוד. וזאת, כדי לקטרג על יעקב אבינו ועל זרעו, בני ישראל.

ומזה נשפיל להבין, כמה צריך להיזהר שלא לזלזל תלילה במצות הקלות, כמו ששינונו במשנה (אבות ד, ב): "בן עזאי אומר: הוי רץ למצוה קלה כבחמורה, ובורח מן העברה. שמצוה גוררת מצוה, ועבירה גוררת עבירה". (על-פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"ויילן שם בלילה ההוא..." (הסיפור לכבוד יום ההילולא של הרה"ק רבי ברוך ממז'בוז' ויע"א, שחל ב-יח' בכסלו)

פעם אחת היה הרה"ק ר' ברוך ממז'בוז' זיע"א שוכב על מיטתו וישן בחדרו של הרב הקדוש ר' פינחס מקוריץ. לפתע אמר ר' פינחס מקוריץ לאנשי ביתו: בואו והתיצבו סביב מיטתו של הרה"ק ר' ברוך ממז'בוז', ואראה לכם דבר פלא.

כלם עמדו סביב המיטה, והרה"ק ר' פינחס נגש אל המזוזה, וכסה אותה בידו. מיד התחיל הרה"ק ר' ברוך להתנועע על מיטתו, כמקיץ משנתו. מיד הסיר ר' פינחס את ידו מעל המזוזה, ושוב ישן רבי ברוך במנוחה. וכך עשה רבי פינחס כמה וכמה פעמים, ובכל פעם שכסה את המזוזה בידו, התחיל רבי ברוך ממז'בוז' להתנועע, וכמעט הקיץ משנתו. פנה ר' פינחס לאנשי ביתו, ואמר להם: ראו עד היכן מגיעה קדושתו של רבי ברוך - אף כשהוא ישן שנת ישרים, אינו מסיח את דעתו אף רגע מדבקות בה' יתברך.

פעם אחת, כאשר הרה"ק ר' ברוך ממז'בוז' זיע"א ישב עם משפחתו, נכנס לביתו עשיר אחד. מיד התחיל הרה"ק ר' ברוך לתרף ולגדף את אותו עשיר, ולבסוף אף צוה את אנשיו שידחפו אותו החוצה. אמר לו מחותנו (הרב הקדוש מחמילניק זיע"א): ומה יעשה רבנו עם מאמר חז"ל בגמרא: "המלבין פני חברו ברבים"?

הפנה הרה"ק ר' ברוך את פניו אל חותנו, ואמר לו: מה אומר מחותני הלמדן "המלבין פני חברו ברבים"? ולמה אינך מסיח את המאמר, ש'אין לו חלק לעולם הבא'?

דע לך, שראיתי שעל עשיר זה שורה מידת הדין, ובמה שבזיתי וגדפתי אותו, בטלתי מעליו את כל הדינים. ואמת ש'המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא', אך למען אדם מ'ישראל מוכן אני להפקיר את העולם הבא שלי... וכשנפטר הרה"ק ר' ברוך זיע"א בשנת תקע"א, מצאו אצלו בשעת פטירתו ספר זהר הקדוש, הפתוח בדף בו נאמר: "תא חזי אית רוגזא ואית רוגזא. אית רוגזא דאיהו ברוך לעילא ולתתא ואיקרי ברוך(=בא וראה: יש רגז ויש רגז: יש רגז שהוא ברוך למעלה ולמטה, ועל-כן נקרא ברוך) - זכותו תגן עלינו, אמן

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!